

A implantación da mediación nun centro educativo

Luis Fernández López

Curso

A mediación como estratexia para a mellora da convivencia escolar

26 de novembro de 2025

CENTRO DE
FORMACIÓN E
RECURSOS DE VIGO

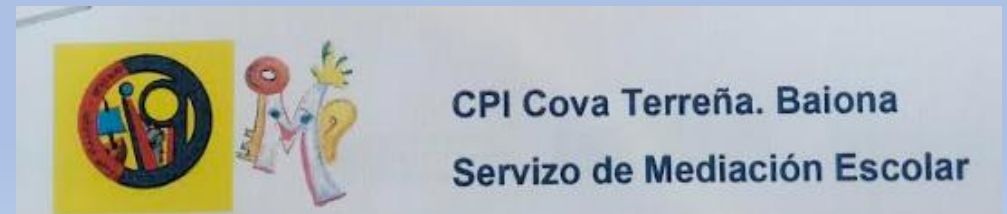
IES Carlos Casares de Viana do Bolo
2002-2012

CCEE Reyes Católicos de Bogotá (Colombia)
2012-2018

CPI Cova Terreña de Baiona
2018-2025

PRIMEIRA PARTE	Á MEDIACIÓN NO ÁMBITO EDUCATIVO Preguntas frecuentes
SEGUNDA PARTE	EXPERIMENTANDO A MEDIACIÓN - Representación de conflictos - Mediación - Coavaliación

**Mestre no CEIP García Barbón
de Vigo
Director escolar
Catedrático na Facultade de
Educación da Universidade da
Coruña
Pedagogo**

XESÚS R. JARES
(1955 - 2008)

Red de Mediación Xesús R. Jares

FAQ?

1. Que entendemos por MEDIACIÓN ESCOLAR?
2. Cales son as características e as vantaxes desta práctica?
3. Como funciona un proceso de mediación escolar no meu centro?
4. Como se pode introducir a mediación nun centro educativo?
5. En que consiste a formación dos mediadores e mediadoras no meu centro?
6. Pódense mediar todos os conflitos do centro educativo?
7. Que di a normativa sobre a mediación?
8. Debe aparecer a mediación nas NOF?
9. Cando, quen e onde se media?
10. Todas as preguntas que queirades? Agora ou máis adiante.

1

Que entendemos por MEDIACIÓN ESCOLAR?

TRIAXE

-- CONFLITO ++

-- ~~CONFLITO~~ ++

Formas alternativas de resolución de conflitos

- Unha autoridade analiza o acontecido para decidir unha sanción ou castigo usando una lei ou regulamento (por exemplo, as NOF).
- A participación ten carácter obrigatorio.
- Hai gañador/perdedor ou 2 perdedores.

XUIZO

Formas alternativas de resolución de conflictos

- Como no xuízo, unha terceira persoa (o árbitro) toma una decisión e resolve.
- A resolución pode incluír o acordó entre as partes.
- A participación pode ser voluntaria.

ARBITRAXE

Formas alternativas de resolución de conflictos

- Una terceira persoa (por exemplo, o titor ou a titora) incita ás partes ao diálogo para buscar unha solución ao conflito.
- Ten carácter obrigatorio.

CONCILIACIÓN

Formas alternativas de resolución de conflictos

- As partes dialogan para buscar unha solución que as satisfaga.
- Implica un alto grao de madurez das partes no conflito para facer posible esta estratexia.

NEGOCIACIÓN

Formas alternativas de resolución de conflictos

MEDIACIÓN

- As partes solicitan a intervención dunha terceira persoa formada en mediación para que facilite o diálogo e para atopar unha solución que as satisfaga.
- É un procedemento formalizado.
- É voluntario

2

Cales son as vantaxes
e problemas desta
práctica, logo de máis
de dúas décadas de
practicala?

PRINCIPIOS DA MEDIACIÓN QUE INSPIRAN

- É un acto cooperativo e non competitivo, no que hai dous posibles gañadores/as.
- Parte dunha concepción positiva do conflito e que é habitual na vida das persoas.
- A solución non é das persoas mediadoras, senón das partes en conflito.
- Está orientado ao futuro.
- As personas mediadoras deben ser neutrais e imparciais.
- As persoas mediadoras deben garantir a confidencialidade do proceso.
- Non é ameazante nin punitivo.
- É un proceso voluntario para todas as partes.

ALGÚNS PROBLEMAS ????

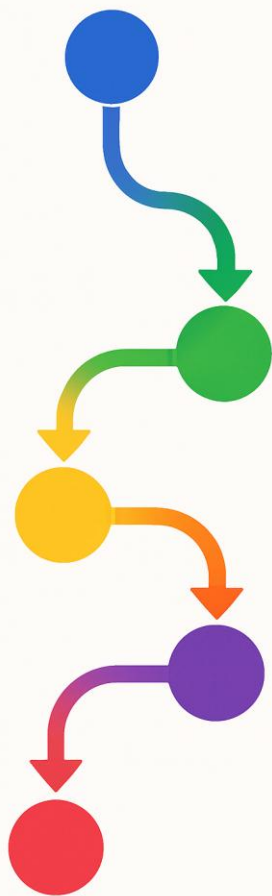
- Inercia a que o docente tente resolver o conflito e os mediadores e mediadoras non cumpran ningunha función real.
- Falta de liderado para vencer esa inercia.
- Considérase que é un proceso lento (sen valorar a eficacia educativa).
- Problemas diversos coa formación do equipo (orzamentarios, de tempos, de lugares).
- Pérdese clase.

VANTAXES DA MEDIACIÓN NA ESCOLA

- É un acto voluntario que fomenta a responsabilidade e a madurez.
- É un proceso que funciona só se desenvolven competencias (non funciona no plano teórico) e que polo tanto forma parte fundamental do perfil de saída.
- Favorece e mellora os procesos de comunicación e fomenta a educación das emocións (empatía, por exemplo).
- Non hai vencedores nin vencidos.
- É un proceso formalizado.
- É una boa estratexia na mellora da convivencia escolar.

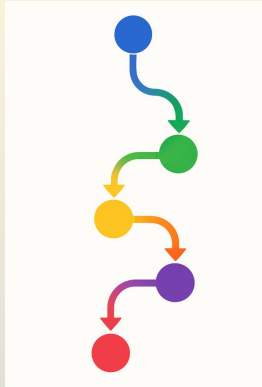
3

Como funciona un
proceso de mediación
escolar no meu
centro?

1. Solicitude da mediación no lugar indicado (habitualmente, o Departamento de Orientación).
2. Selección das persoas mediadoras (pode deixarse escoller ou asignarse e poden ser 1 ou 2).
3. Premediación. (Módulo Torrego).
4. Mediación (reglas do xogo, contádenos, aclaración do problema, acordo)
5. Firma do acordó en caso de chegar a una solución.
6. Revisión do acordo

1. Solicitud de mediación no lugar indicado (habitualmente, o Departamento de Orientación).

CPI Cova Terreña. Baiona
Servizo de Mediación Escolar

SOLICITUDE DE INICIO DUN PROCESO DE MEDIACIÓN

Persoas solicitantes da mediación:

NOME E APELIDOS	CURSO

Seleccionamos e aceptamos ambos solicitantes as seguintes persoas mediadoras, que forman parte do equipo formado para esta función:

Mediador ou Mediadora	
Mediadora ou Mediador	

E aceptamos, desde este intre, os seguintes puntos:

- O proceso de mediación é voluntario para todas as persoas que van intervir.
- A manter estrita confidencialidade de todo o que falemos.
- A renunciar á violencia física, verbal ou non verbal.
- A poñer interese da miña parte para dar solución ao problema que nos leva a solicitar o proceso.

Baiona, de de 202 .

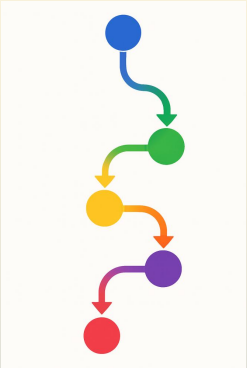
Sinatura dos solicitantes

--	--

Como chegan ao servizo?

- Animados polo equipo de mediación
- Animados polo titor ou titora
- Animados por orientación
- Animados pola xefatura de estudos
- Animados pola familia
- Por iniciativa propia

2. Selección das persoas mediadoras (pode deixarse escoller ou asignarse e poden ser 1 ou 2).

XUNTA
DE GALICIA

COLEXIO PÚBLICO
INTEGRADO DE
COVA TERREÑA

PROFESORADO MEDIACIÓN CURSO 2024/2025

Luis Fernández
KD Bioloxía e Xeo

José Rivera
PT Secundaria

Maru Álvarez
Secretaría

Isabel Martínez
Directora

Iria Chapela
Bioloxía e Xeo

MEDIADORES PRIMARIA CURSO 2024/2025

Defrancesco Gesteira,
Lola

Docampo Carneiro, Carla

Leyenda Castas, Antía

Varela Silva, Paula

Figueiró Miguez, Jonás

Magallanes Baamonde,
Noa

5ºA

5ºA

5ºA

5ºA

5ºB

5ºB

Martínez Fernández,
Vega

Monrey Gago, Lucía

Piñeiro Rodríguez, Emma

Fernández García, Laura

González Soares, Valeria

Matos Rodríguez, Irene

Sánchez Carneiro, Raul

5ºB

5ºB

5ºB

6ºA
SI

6ºB
SI

6ºB
SI

6ºB
NO

MEDIADORES SECUNDARIA CURSO 2024/2025

Leyenda Blach, Aarón

Núñez Martínez, Lucía

Álvarez Iglesias, Leo

2ºA

2ºA

3ºB

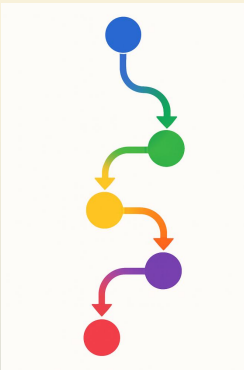
¿Tienes un conflicto?

MEDIADORES
ALUMNOS

CHA

SERVICIO DE
MEDIACIÓN

2. Premediación

CPI Cova Terreña. Baiona
Servizo de Mediación Escolar

INFORME DE PREMEDIACIÓN

Persoas solicitantes da mediación:

NOME E APELIDOS	CURSO

Persoas mediadoras:

Mediador ou Mediadora	
Mediador ou Mediadora	

Versións do conflito das partes por separado:

Versión 1	Versión 2

CPI Cova Terreña. Baiona
Servizo de Mediación Escolar

Propoñen solucións por separado na premediación. Resumilas.

Solución 1	Solución 2

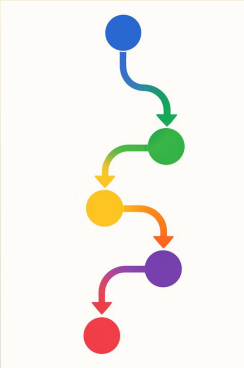
Outros datos importantes:

Canto tempo leva o conflito?	
Que relación teñen entre si as partes?	
O conflito está relaxado ou polarizado?	
As persoas maniféstanse agresivas ou pasivas?	
Teñen intención de resolvelo?	
Que sentimentos manifestan?	
Observacións:	

Baiona, de de

Sinatura das persoas mediadoras

2. Mediación

CPI Cova Terreña. Baiona
Servizo de Mediación Escolar

ACORDO

Persoas solicitantes da mediación:

NOME E APELIDOS	CURSO

Logo de desenvolver varias sesións nun proceso de mediación, no que participaron:

Mediador ou Mediadora	
Mediador ou Mediadora	

De xeito voluntario, chegamos ao seguinte acordo e nos comprometemos a cumprilo dende este momento:

Baiona, de de 202

Sinatura das persoas que se comprometen a cumprir este acordo

CPI Cova Terreña. Baiona
Servizo de Mediación Escolar

INFORME DAS PERSOAS MEDIADORAS

Persoas solicitantes da mediación:

NOME E APELIDOS	CURSO

Persoas mediadoras:

Mediador ou Mediadora	
Mediador ou Mediadora	

Breve descrición do conflito:

Chegaron a un acordo:

SI		NON	
----	--	-----	--

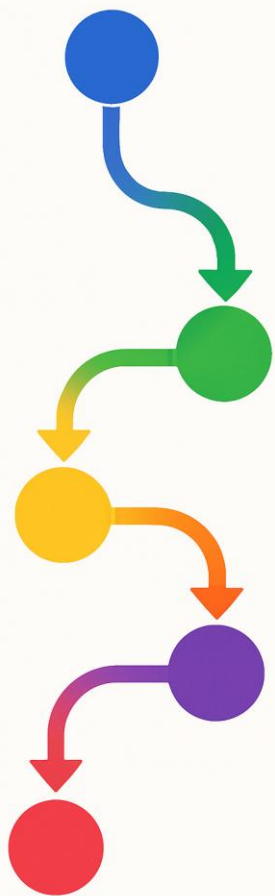
Descrición breve do acordo:

Data de revisión do cumprimento do acordo:

Sinatura das persoas mediadoras

4

Como se pode
introducir a mediación
nun centro educativo?

1. Formación do profesorado en convivencia e mediación.
2. Se hai liderado da dirección, compartir o propósito co Claustro e o Consello Escolar e procurar apoios e interese.
3. Difundir a idea na comunidade educativa.
4. Formar un equipo de mediación, con alumnado e profesorado.
5. Liderar moito e ben ao inicio: pola dirección, xefatura de estudos, coordinación de convivencia e titorías.
6. Facer seguimientto e avaliar anualmente.

5

En que consiste a
formación dos
mediadores e
mediadoras?

Curso de formación de mediadores e mediadoras

- Entre 12 e 15 horas, podéndose organizar de varios xeitos, en función das características de cada centro.
- Necesario para poder mediar.
- Alumnado preseleccionado ou non.
- É importante que se forme alumnado e profesorado, e pode estar aberto á familias e persoal non docente.
- Hai opcións de formación desde empresas a docentes mediadores, entre eles a Rede Xesús R. Jares.

Fases da formación

1. Curso de formación inicial.
2. Primeira mediación real.
3. Avaliación da primeira mediación.
4. Segunda mediación real.
5. Avaliación da segunda mediación.

Metodoloxía

Activa, con dinámicas de grupo e dramatizacións.

Curso de formación inicial de mediadores e mediadoras

FORMACIÓN INICIAL DE MEDIADORAS Y MEDIADORES EN EL ÁMBITO ESCOLAR

CENTRO: CPI Cova Terreña. Baiona (Pontevedra)

FECHAS: 28, 29 de noviembre de 2025

HORAS TOTALES: 10 horas + 2 horas previas y posteriores en el centro

DOCENTES: Carmen Estévez, Luis Fernández, María Fernández y José Rivera

LUGAR: Hotel El Molino (A Guarda)

Curso de formación inicial de mediadores e mediadoras

PRIMERA PARTE: 28 de noviembre 2025. De 17:30 a 21:30

ACTIVIDAD	DESCRIPCIÓN	TIEMPOS
Dinámica de presentación	Por elegir (María)	15 minutos
¿Qué es ser mediador/a?	Grupos de 4 mixtos. Cada grupo con un mediador experto. Si hay un docente para cada grupo mejor. Técnica 1 -2- 4 Puesta en común	10 minutos
Explicar objetivo de la formación	Expositivo (diapositivas)	3-5 minutos
¿Qué es conflicto?	Pensamiento visual y frase (hacer dibujo). Los mediadores expertos se reparten con los grupos. No intervienen antes de hacer los dibujos. Puesta en común MATERIAL: papel, lápiz, colores.	15 minutos
Exposición. Conflictos	Exposición teórica del docente (diapositivas)	15 minutos
Formas de resolución de los conflictos	Exposición (diapositivas) Actividad en parejas	20 minutos
Resumen	Mediante preguntas	10 minutos
Primera parte (aproximadamente)		1:30 horas
DESCANSO		15 minutos
Estilos de comunicación	Dinámica de grupo (rol)	20 minutos
Fases del conflicto	Exposición teórica (diapositivas)	10 minutos
Conflictos en casa, clase, grupo de amistades, etc.	Grupos de 4. Técnica 1-2-4 Puesta en común	20 minutos
Alteración y simplificación del mensaje	Dinámica "Teléfono roto"	20 minutos
Recapitulación	Asamblea	10 minutos
Tarea	Se puede pedir alguna reflexión o ejemplo para la parte siguiente.	1 minuto
Segunda parte (aproximadamente)		1:20 horas

Curso de formación inicial de mediadores e mediadoras

SEGUNDA PARTE: 29 de noviembre 2025. De 10:00 a 14:30

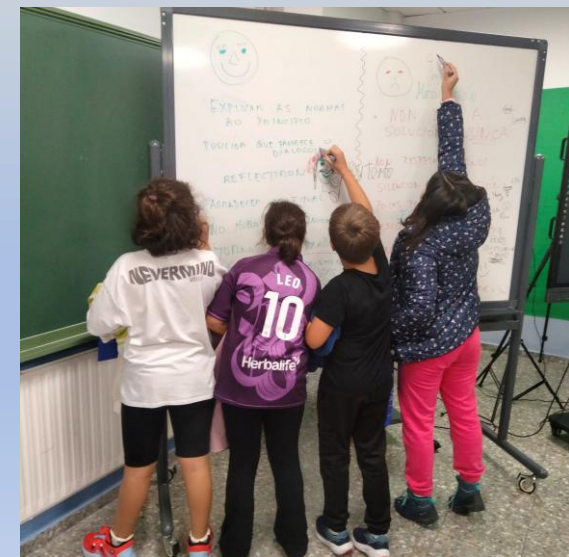
ACTIVIDAD	DESCRIPCIÓN	TIEMPOS
Técnicas de mediación. Lo que podemos hacer	Actividad Mensajes y Actividad Lenguaje no verbal Identificar resumir, reflejar, aclarar, preguntar, escucha activa	1 hora
Lo que no podemos hacer	Actividad. Dar o insinuar una solución, amenazar, aconsejar, sermonear,	10 minutos
Primera parte (aproximadamente)		1 h 15 m
DESCANSO		15 minutos
Acoso escolar	Teoría y actividad	20 minutos
Documentos de mediación	Actividad con los documentos	20 minutos
Proceso de mediación	Teoría. Explicación del proceso	20 minutos
Modelo de mediación	Representación de mediadores formados	30 minutos
Segunda parte (aproximadamente)		1h y 30m

Curso de formación inicial de mediadores e mediadoras

TERCERA PARTE: 29 de noviembre 2025. De 15:45 a 18:00

ACTIVIDAD	DESCRIPCIÓN	TIEMPOS
Simulación de conflictos y meditaciones	Las personas participantes, en 3 grupos, representan un conflicto y la mediación de los mismos. Con una rúbrica se realiza evaluación. Después de cada representación, puesta en común	1 hora y 30 minutos
Evaluación del curso	Con la dinámica de la red (ovillo) los participantes van indicando que aprendieron e indicando si se sienten preparados/as para una mediación. Se aprovecha para reforzar aprendizajes.	30 minutos
Entrega de diplomas	Con directora	15 minutos
(aproximadamente)		2h:15 m

Curso de formación de mediadores e mediadoras

6

Pódense mediar todos
os conflitos do
instituto?

CONFLICTOS ESCOLARES

CON EQUILIBRIO DE PODER

CON DESEQUILIBRIO
DE PODER

7

Que di a normativa
sobre a mediación?

Lei Orgánica de Educación

Artigo 2. Fins da Educación.

O sistema educativo español orientarase á consecución dos seguintes fins:

c) A educación no exercicio da tolerancia e da liberdade dentro dos principios democráticos de convivencia, así como na prevención de conflitos e **na resolución pacífica** dos mesmos.

Artigo 127. Competencias do Consello Escolar.

g) Propoñer medidas e iniciativas que favorezan os estilos de vida saudable, a convivencia no centro, a igualdade efectiva de mulleres e homes, a non discriminación, a prevención do acoso escolar e da violencia de xénero e a **resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social**.

Artigo 132. Competencias do director ou directora.

Son competencias do director ou directora:

f) Favorecer a convivencia no centro, **garantir a mediación na resolución dos conflitos** e impoñer as medidas correctoras que correspondan ao alumnado, en cumprimento da normativa vixente, sen prexuízo das competencias atribuídas ao Consello Escolar no artigo 127 desta Lei. Para tal fin, promoverase a axilización dos procedementos para a resolución dos conflitos nos centros.

DECRETO 8/2015 de convivencia e participación da comunidade educativa en materia de convivencia escolar

Artigo 51. Intervención dunha persoa mediadora no procedemento conciliado

1. No procedemento conciliado actuará unha persoa mediadora na forma que se estableza nas NOF.
2. A persoa mediadora non substituirá a instrutora do procedemento, senón que colaborará con ela para lograr o achegamento entre as persoas afectadas e o seu consenso na medida correctora que se vaia aplicar.
3. As funcións que poderá desempeñar a persoa mediadora neste procedemento serán as seguintes:
 - a) Contribuír ao proceso de conciliación.
 - b) Axudar a que cada unha das persoas afectadas comprenda cales son os intereses, necesidades e aspiracións das outras partes para chegar ao entendemento.
 - c) Apoiar o adecuado cumprimento do acordado no procedemento conciliado.

Resolve, pero sobre todo, EDUCA

A mediación está presente:

- Nas competencias clave
- Nos obxectivos de etapa e específicos
- Nos criterios de avaliación das materias
- No perfil de saída

Polo tanto forma parte do currículo porque aprender a resolver conflitos forma parte da educación obrigatoria.

8

Debe aparecer a
mediación nas NOF?

SI

Artigo X. Servizo de Mediación Escolar

- **Existencia do servizo**

O centro conta cun **Servizo de Mediación Escolar**, destinado a fomentar a resolución pacífica dos conflitos e a mellorar a convivencia mediante o diálogo e a cooperación entre as partes implicadas.

- **Carácter voluntario**

A participación neste servizo é **absolutamente voluntaria** para todas as persoas que interveñen no proceso, tanto para solicitar a mediación como para aceptala.

- **Proceso complementario**

A mediación escolar constitúe un **procedemento paralelo e complementario** aos restantes sistemas de resolución de conflitos establecidos no centro, sen substituír nin impedir a aplicación doutras medidas disciplinarias ou educativas previstas na normativa vixente.

- **Formación do alumnado mediador**

Para actuar como mediador ou mediadora será necesario **dispoñer da formación específica e suficiente**, recoñecida polo centro, que garanta o desenvolvemento axeitado das funcións de mediación.

- **Conflitos vinculados a faltas**

Cando un conflito poida estar suxeito ao trámite dunha posible falta:

A **mediación finalizada con acordo** poderá ser considerada un **atenuante** no proceso disciplinario correspondente.

A **non cumprimento do acordo de mediación**, ou a **reiteración da mesma conduta infractora**, poderá ser considerada un **agravante**.

- **Confidencialidade**

O proceso de mediación desenvolverase sempre baixo criterios estritos de **confidencialidade**, respecto mutuo e protección da intimidade das persoas participantes.

9

Cando, quen e onde se
media?

Cando?
Quen?
Onde?

Unha decisión de centro

10

As vosas preguntas

Outras cuestións para pensar

Os mediadores e as mediadoras como observadores de convivencia en caso de acoso

Os mediadores e as mediadoras como titores/as entre iguais en problemas de convivencia

Mediadores entre as familias e o persoal non docente?

A mediación pode usarse como vía de escape das sancións?

A mediación fai perder tempo de clase?

É una irresponsabilidade por a un rapaz ou rapaza de 11 ou 12 anos a mediar nun problema doutros/as compañeiros/as.

A mediación é una modernidade inxenua dos innovadores/as

Algunhas referencias coas que comezamos e continuamos ...

Torrego, Juan Carlos (2003). *La mediación de conflictos en la institución educativa*. Editorial Graó.

→ Análisis profundo de la mediación escolar y su aplicación en distintos niveles educativos.

Uruñuela, Pedro (2010). *Convivencia escolar y resolución de conflictos*. Editorial Pearson Educación.

→ Excelente para comprender el papel de la mediación dentro de los planes de convivencia escolar.

Cuaderno de formación de mediadores. IES Carlos Casares de Viana do Bolo

Rodríguez Jares, Xesús (2001). *La mediación escolar: una propuesta para la gestión de conflictos*. Xunta de Galicia.

→ Centrado en experiencias prácticas y propuestas para centros educativos gallegos, muy útil si buscas un enfoque contextualizado.

Rodríguez Jares, Xesús (2003). *Convivencia, conflicto y mediación en los centros escolares*. Editorial Narcea.

→ Este libro profundiza en cómo gestionar los conflictos cotidianos en los centros educativos a través de la mediación y otras estrategias.

GRAZAS POLO VOSO INTERESE E ATENCIÓN

Para calquera cousa, só é preciso escribir

luisfernandez@edu.xunta.gal

